

PÄIJÄT-HÄMEEN LIITTO



Päijät-Hämeen Selviytymissuunnitelma



A248 * 2020

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Tilannekuva	4
3. Maakunnan strategiakärjet osoittavat kehittämisen painopisteet	7
4. Elvyttämisen painopisteet	8
4.1. Teollisuuden toimintaympäristön kehittäminen.....	8
4.2. Palvelusektorin uusi kasvu ja parempi laatu.....	8
4.3. Alueen kestävää saavutettavuutta kehitettävä	9
4.4. Luonnosta ja matkailusta elvytystä – Lakeland Finland kehittämiskokonaisuus käyntiin	9
4.5. Liikunnasta ja urheilusta elinvoimaa	10
4.6. Työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen	10
5. Nopea palautuminen ja uusi kasvu	11
5.1. EU:n ohjelmakauden 2014–2020 varojen uudelleensuuntaamisen tarpeet vuosille 2020–2021	11
5.2. Uuden kasvun avaimet	12
5.2.1. Teollisuuden toimintaympäristön kehittäminen	12
5.2.2. Palvelusektorin uusi kasvu ja parempi laatu	13
5.2.3. Alueen kestävää saavutettavuutta kehitetään	13
5.2.4. Luonnosta ja matkailusta elvytystä	15
5.2.5. Liikunnasta ja urheilusta elinvoimaa (Lahti Sports Hub -kokonaisuus)	16
5.2.6. Työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen.....	17
5.3. Sopimus pohjaisen aluekehittämisen toimenpiteet	17
5.4. Vuodet 2022–2025	18
6. Loppukaneetti	19



Päijät-Hämeen liitto

A248 * 2020

ISBN 978-951-637-259-7

ISSN 1237-6507

1. Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjeisti 18.6.2020 (VN/6966/2019-TEM-11) käynnistämään alueellisten selviytymissuunnitelmien laadinnan maakunnissa korona-kriisin taloudellisten vaikutusten jälkihoidon ja jälleenrakennuksen alueellisten toimien kokoamiseksi. Suunnitelmat laaditaan maakuntien liittojen johdolla. Tavoitteena on alueen erityispiirteisiin perustuen tunnistaa aluetalouden ja työllisyyden elpymisen kannalta keskeiset toimet sekä vahvistaa alueellista muutosturvallisuutta.

Selviytymissuunnitelman tavoitteena on elinkeinorakenteen elpyminen ja uudistuminen, joka nojaa osaamiseen ja innovaatioihin ja suuntautuu kansainvälisesti. Jälleenrakennus vauhdittaa digitalisaatiota, julkisten hankintojen uudistumista ja tukee hiilineutraalisti kestävästä yhteiskunnan rakentamista hiilineutraaliuteen pyrkivässä Päijät-Hämeen maakunnassa.

Päijät-Hämeen liitto laatii selviytymissuunnitelmaa KORjausliike-prosessissa. Suunnitelma on laadittu laajapohjaisessa yhteistyössä aluekehittämisen toimijoiden kanssa. Mukana ovat olleet kunnat, maakunnan yhteistyöryhmä, ELY-keskus, TE-toimisto, kehitysyritykset, korkeakoulut ja oppilaitokset sekä elinkeinoelämä.

Koronakriisin jälkeinen elvyttäminen koostuu useista eri rahoituslähteistä. Käytettävissä olevia välineitä ovat ainakin EU:n palautumis- ja tukiväline, Suomen rakennerahastorahoitus (EAKR, ESR), Suomen JTF-saanto, ReactEU-varat sekä muut ohjelmat, joiden kautta rahoitusta kanavoidaan alueellisten toimijoiden käyttöön (Horisontti Eurooppa, Invest EU, Maaseudun kehittäminen sekä RescEU).

Elvyttävät toimet ovat tulevilla ohjelmakaudella etupainotteisia, eli niiden toimenpiteet ja rahoitus kohdistuvat vuosille 2021–2023. Työ- ja elinkeinoministeriön ohjaama selviytymissuunnitelman toimenpiteiden toteutukseen on tarkoitettu varoja talousarvion vuoden 2020 momenteilla 32.30.40 Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen, 32.30.42 Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen ja 32.30.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin sekä 32.30.51 Julkiset työvoimapalvelut. Tämä on kuitenkin vain pieni osa rahoituskokonaisuutta. Tässä selviytymissuunnitelmassa otetaan kantaa myös muuhun yllä mainittuun valtion alueellisen rahoituksen käyttöön sekä EU-rahoituksella toteutettavan elpymisvälineen rahoituksen kohdentamiseen. On tärkeää, että maakunnan kyvykkyyttä reagoida uusiin rahoitusinstrumentteihin parannetaan ja alueellista tilannekuvaa terävöitetään. Meillä tulee olla ajantasainen ja jaettu tilannekuva siitä, millaisin toimenpitein, hankkein ja investoinnein Päijät-Hämeen suunta käännetään kasvuun. Siihen tämä selviytymissuunnitelma ja sen tuottamiseksi tehty prosessi vastaavat.

2. Tilannekuva

Koronan jälkiseuraamuksena massatyöttömyys ja sosiaaliset haasteet

Päijät-Hämeen tilannekuva kesällä 2020 on täynnä kysymyksiä sekä nopeista ohjausliikkeistä että uusien koordinaattien hakemisesta koronakriisin pitkeytyessä. Erilaisia skenaarioita on rakennettu yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja koronan pitkittymisen merkit ovat entistä vahvemmat.

Päijät-Häme on Etelä-Suomen ruostevyöhykkeen maakunta, joka menestyy erinomaiseen sijaintinsa nähden heikosti. Euroopan unionin aluekehitysrahoitusta on maakunnassa käytössä vain vähän, eikä muita aluekehittämisspanostuksia ole juurikaan saatavissa kuntasektorilta. Teollisuuden rakenneuudistusmaakuntana Päijät-Häme ei ole löytänyt uusiin toimialoihin nojaavaa kasvua 2000-luvulla.

Pk-yritysten osuus Päijät-Hämeen yrityskannasta on suuri ja perheyriyten määrä suhteellisesti korkea. Näiden yritysten joukossa on paljon vaihtelua sen suhteen, miten ne ovat pystyneet reagoimaan koronan aiheuttamiin toimintaolosuhteiden muutoksiin ja kysynnän rajuunkin laskuun. Myös koronatilanteen aiheuttamat ylimääräiset suojautumis- ym. kulut vaikuttavat sote- ja palvelualan yritysten toimintaan vielä pitkään. Alueen yritysten kokemattomuus tehdä yliopisto- ja innovaatioyhteistyötä kehityksen ja kasvun vauhdittamiseksi näkyy. Maakunnassa haasteena on korkeasti koulutetun työvoiman saatavuus, erityisesti pk-yrityksissä, mikä näkyy uudenlaisen liiketoiminnan ja start-up potentiaalin konkretisoitumisen hankaluutena.

Yritysten mahdollisuus investoida kestäväan kasvuun ja kansainvälistymiseen vaatii koronakriisin aikana ja sen jälkeen erityistä tukea. Alueen yrityskehittämistä haastaa koronakriisin vaatima nopea reaktiokyky ja muutosvalmius, jotta uutta myyntiä ja tuotekehitystä syntyy. Tämä tulee vaatimaan panostusta yritysten digiosaamiseen, verkostomaiseen yhteistyöhön sekä alueen korkeakoulujen yrityspalvelujen tuloksekkaaseen hyödyntämiseen. Osaavan työvoiman saanti, seudun yrityspalvelujen ylläpitäminen, kehittäminen sekä logistiikkaympä-

ristön kehittäminen ovat tähänkin asti olleet maakunnassa elinkeinoelämän kasvun kynnyskysymyksiä. Niiden merkitys korostuu koronakriisin keskellä entisestään. Alueen vetovoimaisuuteen on tärkeä satsata tulevaisuudessa yhä enemmän, jotta varmistetaan osaavan työvoiman saanti ja elinkeinoelämän alueelle sijoittumisen intressit.

Alueen elinkeinoelämän kysyntätilanne vaihtelee toimialoittain. Teollisuudessa koronakriisin vaikutukset tilauskantaan näkyvät viiveellä. Teknologia-teollisuuden ja erityisesti alihankintateollisuuden kysyntä on laskenut paikoin merkittävästi. Suuri osa alueen keskiuurista yrityksistä toimii vientivetoisesti, joten globaali kysynnän kehittyminen vaikuttaa merkittävästi alueen yritysten menestykseen. Elintarviketeollisuuden ja vähittäiskaupan kysyntä on säilynyt tähän saakka hyvänä mutta loppuvuoden osalta on paljon epävarmuutta. Toiseksi suurin yksittäinen koronasta johtuva lakkauttaminen teollisuudessa tuli, kun raskaita kulkuneuvoja valmistava Scania ilmoitti 21.9. lopettavansa bussikorituotantonsa Lahdessa. Tehdas on työllistänyt 342 ihmistä.

Lyhyellä aikavälillä korona on vaikuttanut eniten hyvinvointi-, viihde- ja tapahtumapalveluiden sekä elämystuotantoon. Ennen koronapandemiaa matkailusektori oli kasvussa, erityisesti kansainvälisten matkailijoiden ja tapahtumien määrä oli nousussa. Matkailun ja yritysten vetovoiman kasvu on vahvistanut maakunnan vetovoimaisuutta ja kansainvälistä tunnettuutta. Maakunnalliset kehittämishankkeet ovat keskittyneet kasvun hakemiseen kansainvälisiltä markkinoilta Kiinan, Japanin, Venäjän ja Keski-Euroopan markkinoilta. Kansainvälisesti painottuneen matkailustrategian romuttuminen sai maakunnan kehittäjät nopeasti suuntaamaan hankerahan kotimaan kysynnän ohjaamiseen maakuntaan, mutta kansainvälisen turismin puuttuminen tuntuu yrittäjien taloudessa merkittävänä matkailutulon menetyksinä. Maakunnassa on välitön tarve kotimaan matkailun tuotekehitykseen ja markkinointiin.

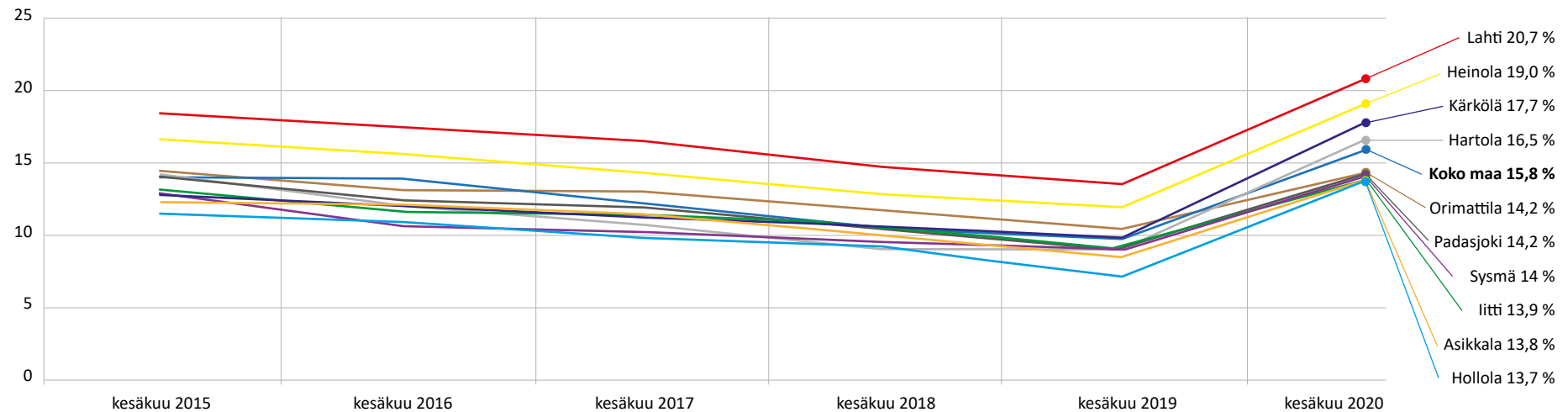
Kokous-, kongressi- ja tapahtumamatkailussa kunnostautuneelle Päijät-Hämeen matkailulle ja sen yrityksille tulevasta syksy- ja talvisesongista selviytyminen on erittäin suuri haaste. Lyhyellä tähtäimellä erilaisten hyvinvointi- ja viihdepalveluiden kysynnän pysähtyminen ajaa pieniä yrityksiä ahdinkoon.

Päijät-Häme on heikosta taloudellisesta asemastaan huolimatta nettomaksaja valtion talouteen menettäen vuosittain yli 100 miljoonaa euroa muiden maakuntien aluetalouden hyväksi. Vähäisen yliopisto- ja korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäksi Päijät-Hämeessä on vain vähän valtion työpaikkoja. Ilmiö näkyy korkeakoulutettujen vetovoima- ja pitovoimahaasteina. Päijät-Hämeen kasvun suurin este on yliopisto- ja korkeakoulujen aloituspaikkojen vähäisyys

sekä erityisesti kandidaattikoulutuksen puute. Vähäinen yliopisto- ja korkeakoulutuspaikkojen määrä näkyy Päijät-Hämeessä matalana koulutustasona, matalana verotulokertymänä ja matalana tulotasona. Lomautettujen työllisten talousongelmat näkyvät välittömästi maakunnassa.

Lahden työttömyysprosentti oli vihdoin korjaantumassa lamavuosien korkeista lukemista mutta nyt se on taas noussut 19 prosenttiin (heinäkuu 2020). Heinolassa työttömyysaste on 18 %. Nämä ovat Hämeen ELY-keskuksen toiminta-alueen korkeimmat luvut. Päijät-Hämeen nuorisotyöttömyys on korkea ja Lahden kaupungissa nuorisotyöttömyys oli suurten kaupunkien korkein ollen heinäkuussa 27,3 prosenttia.

Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta kesäkuussa



Päijät-Hämeen vahvuuksiin resursoiminen hyödyttää koko Suomea

Yli 100 asiantuntijaa kutsuttiin arvioimaan Päijät-Hämeen tilannekuvaa. Taus-tamateriaalina käytettiin Lahden kaupungin laatimaa koronaskenaariotyötä. Työssä tarkasteltiin koronatilanteen hoitamisen ja koronaan varautumisen seurauksia ja seurauksiin varautumista erilaisissa kehityspoluissa.

Lahden kaupunki on aloittanut omin toimin korjaavien toimenpiteiden val-mistelun, kuten korkeakoulukärjen kiihdyttämisen, investointien priorisoin-nin, työllisyyden kuntakoikeilun valmistelun sekä hankintojen suuntaamisen alueen yritysten uudistumisen tueksi. Omien toimenpiteiden lisäksi maakun-nassa on tarve merkittävälle valtion lisärahoitukselle, rakennerahastovarojen kanavoimiselle Päijät-Hämeeseen sekä EU:n elvytysvälineen käytölle.

Päijät-Hämeen toimijoille tehty kysely nosti esille tilannekuvan lisäksi ajatuksia maakunnan vetovoimaan, yritysten tuotekehitykseen, korkeakoulujen ja yritys-ten väliseen yhteistyöhön, kiertotalouden kehittämiseen maakunnassa, tuote- ja palvelumuotoiluun sekä liikunnan ja matkailun elämyksiin painottuen.

Päijät-Hämeen vetovoima voi kasvaa vertailtaessa mm. pääkaupunkiseudun sairastuvuuden tai yleisen asumisen hintatason takia. Päijät-Hämeellä on mahdollisuus nostaa vetovoimaa tarjoamalla väljempää asumista paikkariip-pumattoman työn lisääntyessä.

Lyhyellä aikavälillä arjen selviytyminen korostuu ja investointeihin suhtaudu-taan varovaisesti, vaikka korkotaso mahdollistaakin monet investoinnit kan-nattavasti. Yritykset tasapainoilevat varovaisuuden ja uudistumisen välillä. Tosin uusia innovaatiota on syntynyt ja toimintatapojen uudistamista on tehty nopeasti. Tukirahoitus yrityksille on auttanut ja auttaa kehittämisessä ja selviy-tymisessä. Osaaminen ja osaamisen saatavuus korostuvat edelleen. Etätyön lisääntyminen mahdollistaa osaajien saatavuuden kauempaakin, mutta ei ole vielä ratkaisu teollisuuden tai palvelusektorin osaajapulaan.

Edellä mainituista syistä yhteistyötä yritysten ja korkeakoulujen sekä muiden toimijoiden, kuten rahoittajien välillä, tulee laajentaa. Yritysten ja korkea-koulujen välistä yhteistyötä tulee tiivistää ja kehittää uusia yhteistyömuotoja. Lahden kaupunki on osuvasti maakunnan muiden toimijoiden kanssa vahvis-tamassa korkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen monimuotoista kasvua maakunnassa.

Päijät-Häme jatkaa tässäkin tilanteessa kiertotalouden osalta edelläkävijänä ja sitä tukeva TKI-toiminta on ainutlaatuinen mahdollisuus kiinnittää kiertotalou-teen ja kestävään kehitykseen huomiota ja nostaa alue alan kärkimaakunnaksi Lahden ympäristöpääkaupunkivuoden (2021) myötä. Pitkällä aikavälillä kier-totalouden merkitys tulee kasvamaan.

Lyhyen aikavälin vaikutukset nähdään joko tuote- ja palvelumuotoilun kysyn-nän laimentumisena, mutta myös kasvuna erityisesti digitaalisten palvelujen muotoilussa ja etäratkaisuisa. Pidemmällä aikavälillä arvioidaan, että muo-toilussa siirrytään uuteen kehitysvaiheeseen. Nähdään, että tuote- ja palvelu-muotoilun rooli sekä mahdollisuudet korostuvat jatkossa.

Erinomaisten ja väljien kokous-, liikunta- ja hyvinvointifasiliteettien johdosta Päijät-Hämeellä on mahdollisuus kehittää maakuntaa koronaturvallisuuden edelläkävijänä matkailussa ja kokoustoiminnassa. Seudun tavoitteena on olla johtava Pohjois-Euroopan ympärivuotisen liikkumisen keskus. Salpausselkä UNESCO Global Geopark auttaa markkinoimaan maakunnan ainutlaatuista luontoa. Päijät-Hämeen Päijänteen satamien ja vapaa-ajan palveluiden kehi-tystyötä jatketaan ylimaakunnallisessa yhteistyössä. Lisäksi Lahden seutu on ilmoittautunut mukaan Visit Finlandin Sustainable Destination Finland -ohjel-maan, jossa edelleen kehitetään kestävä matkailua ja nostetaan maakunnan järvibrändiä Lakeland Finlandin teeman mukana.

3. Maakunnan strategiakärjet osoittavat kehittämisen painopisteet

Maakuntastrategian 2018–2021 strategiset tavoitteet ovat:

Alueen vetovoiman lisääminen

Päijät-Hämeen maakuntastrategia painottaa vetovoiman lisäämistä avaintekijänä maakunnan elpymiseen pitkään kestäneestä rakennemuutoksen aiheuttamasta lamasta. Tavoitteena on nostaa maakunnan vetovoimaa ja synnyttää positiivista kierrettä: kasvavaa asukaslukua, palvelujen kysyntää, yritysten elinvoimaa ja matkailijoiden volyyymiä.

Jalostusarvon nostaminen kauttaaltaan

Päijät-Hämeen elinkeinorakenne heijastaa pääosin aikaa ennen digimurrosta. Moni yritys toimii metalliteollisuuden arvoverkostoissa ja tekee alihankintaa. Perheyrietykset muodostavat teollisen kivijalan. Päijät-Hämeen tavoitteena on maakunnan elinkeinorakenteen monipuolisuuden tunnustaminen ja perinteisten taloudellisten kivijalkojen sekä yritysmaailman hiljais-ten menestyjien kehittäminen erilaisin kehittämistoimin, keskittyen arvontuottamiseen.

Uusien kasvualojen kokeileminen

Maakunnan yritysten on lisättävä jalostusastettaan saadakseen arvoverkostossa enemmän jalansijaa. Uutta kasvua on haettava kokeilemalla uusia teknologioita ja osaamista. Päijät-Hämeen tavoitteena on uusien kasvuyritysten tavoittelu ja uudenlaisten, piileviin kuluttajatarpeisiin vastaavien (digitaalisten) palvelujen, luonnonvaroihin perustuvien tuoteinnovaatioiden ja ennaltaehkäisevän hyvinvoinnin palveluiden kokeilu ja vakiinnuttaminen. Lahti ja maakunta vahvistuvat uudistuvan koulutuksen ja osaamisen kautta.

Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen kärkiä ovat kiertotalous, muotoilu sekä liikunta ja elämykset. Kärkien vahva edistäminen tukee koronasta selviytymistä ja pitkänjänteistä alueen osaamisen ja yritysten kehittämistä.



4. Elvyttämisen painopisteet

Päijät-Hämeen selviytymiseen koronan aiheuttamasta taloudellisesta, yhteiskunnallisesta ja sosiaalisesta iskusta vaikuttaa se, millaisin taloudellisin resurssein alueen vahvuuksia voidaan kehittää.

Vahvan taloudellisen perustan omaavat yritykset ovat kehittämisessä ja kasvussa vahvasti aktiivisia ja osaavat hyödyntää julkista rahoitusta. Tukien mahdollisuuksia hyödyntävää yritysjoukkoa tulee laajentaa ja tässä tilanteessa mahdollistaa laajemmin myös midcap-suuryrityksille. Yritysten uskoa yritystoiminnan jatkamiseen on vahvistettava. Rahoitusmahdollisuuksista on viestittävä tehokkaasti. Yritysten ja oppilaitosten yhteistyötä on ylläpidettävä ja kehitettävä edelleen. Koulutuksen ohella yritykset tarvitsevat uutta tietoa, osaamista ja tutkimusta kilpailukykyänsä kehittämisen tueksi. Päijät-Hämeen yritysten investointihalukkuutta on vahvistettava EU:n elvytysvälineellä.

Päijät-Hämeen elvyttämisen painopisteet vuosille 2020–2021 ovat seuraavat:

4.1. Teollisuuden toimintaympäristön kehittäminen

Päijät-Hämeen teollisuuden kilpailukykyyn kunnosta huolehditaan investointien, toimivan infrastruktuurin ja kehittyvän koulutusympäristön tukemana. Strateginen tavoite on parantaa jalostusarvoa ja löytää myös uusia kasvun kanavia.

- tuetaan yritysten investointimahdollisuuksia Päijät-Hämeeseen
- lisätään tukea teknologioiden kehittämiseen alueen kasvavasta tki-tarjonnasta ja muilta
- käytetään yritysten kehittämisavustuksia monipuolisesti
- madalletaan osallistumisen riskiä uusiin avauksiin
- viestitään tukimahdollisuuksista yrityksille ja tuetaan hakuprosesseja edelleen
- luodaan tai houkutellaan osaamista elinkeinoelämän tarpeisiin

4.2. Palvelusektorin uusi kasvu ja parempi laatu

Päijät-Hämeestä rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa (MAL- ja ekosysteemisopimukset) ja uudistetaan yksityisiä ja julkisia palveluita. Strateginen tavoite on vahvistaa koronasta toipumista digitaalisin ja älykkään erikoistumisen toimin palvelualoilla vetovoimaa vahvistaen.

- mahdollistetaan digitaalisten palvelujen käyttöönotto, myös kansainvälisillä markkinoilla
- edistetään kuntakeskusten elinvoimaa uusien toimintamallein
- kehitetään vähähiilisiä ratkaisuja ja rakentamista (MAL-sopimus)
- hyödynnetään Euroopan ympäristöpääkaupunkivuosi maakunnan palvelusektorin kehityksessä
- hyödynnetään muotoilun menetelmiä tuote- ja palvelukehityksessä
- kehitetään hankintatointa yrittäjyyden, työllisyyden ja aluekehityksen vahvistajina sekä innovaatioiden kehittäjinä

4.3. Alueen kestäväää saavutettavuutta kehitettävä

Päijät-Hämeellä on hyvä saavutettavuus. Saavutettavuutta tulee edelleen kehittää sujuvammaksi ja vähähiiliseemmäksi. Strategisena tavoitteena kestävämpi vetovoima ja saavutettavuus, jota hyödyntäen palvelut ja teollisuus voivat toimia optimaalisesti ja asukkaat liikkua vähähiilisyystavoitteiden mukaisesti.

- parannetaan digiyhteyksiä ja -osaamista
- kehitetään liikenneyhteyksiä taajamia eheyttäen erityisesti kuntakeskukseen sekä joukkoliikennekäytävien liikenteellisiin solmukohteisiin, kuten asemanseduille
- lisätään edellytyksiä kävelyn ja pyöräilyn kasvuun
- tehdään vähähiilisiä joukkoliikenteen sekä liikkumisen uusia palveluita
- tuotetaan ja markkinoidaan ympäristöystävällistä ja terveellistä asumista
- luodaan pilotti- ja demoalueita kiertotalous- ja vähähiilisyystavoitteita edistämään



4.4. Luonnosta ja matkailusta elvytystä – Lakeland Finland kehittämiskokonaisuus käyntiin

Kotimaisen lähimatkailun kysyntään vastataan tarjoamalla ajankohtaisia ja kilpailukykyisiä palveluja. Pidemmällä aikajänteellä on odotettavaa, että myös kansainvälinen matkailu elpyy. Strateginen tavoite on jalostaa tuotekehitystä, tehdä uutta konseptointia ja markkinointia vetovoimaa ja pitovoimaa lisäten.

- kehitetään kotimaisen lähiruoan tarjontaa ja vientiä, “paras vesi ja puhdas vilja”
- rakennetaan digitaalista osaamista saumattoman asiakaskokemuksen takaamiseksi
- syvennetään Lakeland Finland -brändityötä ja tuetaan investointien edistämistä
- edistetään Päijänne-teemaa ja tunnettuutta kotimaanmatkailussa
- kehitetään Päijänteen kansallispuiston ja eräelämysten palveluja
- rakennetaan Salpausselkä Geoparkista UNESCO Global Geopark -kohde
- kytketään lähimatkailu osaksi asumisen markkinointia
- kehitetään koronaturvalliset ja vastuulliset kokous, kongressi- ja tapahtuma- ja matkailukäytännöt yhteistyössä yrittäjien kanssa
- rakennetaan tulevaisuuden kokous- ja tapahtumakonseptit ja houkuttelevaan uusia toimijoita ja yrittäjiä toteuttamaan päijäthämäläistä kokouskonseptia

Kuva: Alma360/Kirsi Tuura (© VR Group)

4.5. Liikunnasta ja urheilusta elinvoimaa

Päijät-Häme ja Lahden seutu tavoittelevat asemaa Pohjois-Euroopan johtavana ympärivuotisen urheilun ja liikkumisen keskuksena 2030. Teema on osin mukana Lahden ekosysteemisopimuksessa. Strateginen tavoite liittyy vetovoimaan ja liikunnasta syntyvän liiketoiminnan jalostusarvon nostoon.

- kehitetään Lahden seudun monipuolinen toimintaympäristö houkuttelevaksi lähimatkailun ja tapahtumien kohteeksi eli yhteinen Lahti Sports Hub osana Sports Business Hub Finlandia
- lisätään Lahden seudun ainutlaatuisten urheilu- ja liikuntapaikkojen tunnettuutta kansallisesti ja kansainvälisesti (ensilumen latu, laskettelu, reitistöt jne.)
- hyödynnetään maksimaalisesti Lahden koordinaattorirooli kansallisena urheilukaupunkiverkoston (Helsinki, Tampere, Turku, Jyväskylä ja Lahti) veturina; kansallisen ja kansainvälisen tunnettuuden ja osaamisen tunnistus
- katetaan alueen oma ja ulkopuolinen kysyntä parantaen palvelujen laatua
- kehitetään urheilu- ja liikuntapaikkoja ja niiden saavutettavuutta infrastruktuuri-investoinneilla
- Laajennetaan kansainvälisten toimijoiden (urheilijat, yritykset) harjoittelu- ja testaustoimintaa Lahden seudulla. Seudulla on kaksi Olympic Training Centeriä Vierumäki ja Pajulahti, Suomen ainoa Paralympic Training Center sekä KymiRing (pohjoisen Euroopan ainoa GP-rata)
- Vahvistetaan yritysten halua investoida Lahden seudulle urheilun synnyttämien liiketoimintamahdollisuuksien sekä yhteistyöhön kannustavan yritysilmapiirin vuoksi.

4.6. Työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen

Päijät-Hämeessä voimavaroja tarvitaan lisää asiakaslähtöisyyden toteuttamiseen, kun ongelmat ovat kasautuneet. Palvelurakenteita tehostetaan, jotta nuoret ja muu työvoima saadaan osaksi yhteiskuntaa, koulutusta ja työvoimaa. Työpaikkojen turvaaminen ja niiden lisääminen osaavan työvoiman avulla on keskeistä vahvistamista, siinä missä osallisuuden kasvattaminenkin. Strategiset tavoitteet ovat tunnistettuja teemoja.

- yleinen koulutustason nosto
- sosiaalisen syrjäytymisen kierteen katkaisu eri ikäryhmissä
- yhdyspintatyön kehittäminen kuntien ja muiden palvelutuottajien välillä
- kärjistyneen työttömyystilanteen helpottamiseen tähtäävät toimenpiteet
- digitaalisten ratkaisujen parempi hyödyntäminen maakunnassa työllisyyden ja osallisuuden lisäämiseksi



Lahti Campus © Teemu Leinonen - LUT

5. Nopea palautuminen ja uusi kasvu

Vuoden 2020 budjetti oli ennätyskorkea lisätalousarviolisäyksen ja valtion velanotolla rahoitettujen elvyttämistoimenpiteiden takia. Vastaavan kehityksen ei odoteta jatkuvan pitkään matalasta korkotasosta huolimatta. Valtion talouspolitiikka vahvistaa viennin ja kestäväen kasvun edellytyksiä vuoden 2021 budjetilla, mutta varsinaiset elvyttävät toimenpiteet ovat varsinaisessa talousarvioesityksessä vähäiset. Odotuksia suuntautuu EU:n rakennerahastovarojen jakoon, JTF-instrumenttiin, valtion lisätalousarvioesityksiin sekä EU:n elvytysvälineeseen.

Päijät-Häme tarvitsee valtion osallistumista selviytyäkseen koronan aiheuttamasta iskusta. Työllisyyttä ja elinkeinotoimintaa on kehitettävä vahvalla taloudellisella panostuksella. Konkreettiset elvyttävät hankkeet rakentuvat toimenpiteiden perusteella eri rahoituslähteistä.

Päijät-Hämeen tarvitsemat toimenpiteet voidaan ryhmitellä työ- ja elinkeinoministeriön pyynnön mukaisesti lyhyen aikavälin toimenpiteisiin ja pidemmän aikavälin strategiaan muutoksiin, joita rakennetaan vuoden 2021 aikana maakuntasuunnitelmaa- ja ohjelmaa laadittaessa.

5.1. EU:n ohjelmakauden 2014–2020 varojen uudelleensuuntaamisen tarpeet vuosille 2020–2021

Hämeen ELY-keskus on hakenut uutta ESR-valtuutta 1,715 miljoonaa euroa ja yritystukivaltuutta 2,157 miljoonaa euroa. Päijät-Hämeen liitto on hakenut uutta EAKR-valtuutta 750 000 euroa. ESR-rahoitusta tullaan käyttämään pikaisesti vaikean työllisyystilanteen toimiin. Yritystukivaltuutta on tarkoitus käyttää elvytystä nopeuttaviin yritysten kehittämis- ja investointihankkeisiin, jotta ne aikaistuisivat Päijät-Hämeen talous- ja työllisyystilannetta helpottamaan.

- Pk-yritysten kilpailukyky (EAKR)
- Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)
- Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)

Päijät-Hämeen liitto kohdistanee mahdollisesti myönnettävät selviytymissuunnitelmassa prosessissa löydettyjen painotusten mukaisesti hankkeisiin viidelle hankkeelle, joista kukin on kaksivuotinen hanke ja valtion- ja EAKR-tuen osuus on noin 200 000 euroa.

- Uuden tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)

Tunnistettuja hankeaihoita

1. Teollisuudelle sovelluksia uusista teknologioista ja niiden soveltamisesta paikallisten kumppanien (Helsingin yliopisto, LUT-yliopisto ja LAB-ammattikorkeakoulu) kanssa.
2. Palveluiden digiloikan vauhdittamisen ja vähähiilisyiden vahvistamiseen hankinta- ja muotoiluosaamisen kautta. Tuote- ja palvelumuotoilulla voidaan tuottaa merkittävää lisäarvoa.
3. Digiloikan edellyttämien osaajien ja ratkaisujen verkostoyhteisön luominen. Käynnissä olevissa digihankkeissa on tunnistettu pullonkauloja, joita ratkotaan hankkeen avulla.
4. Lakeland Finland -brändi, Päijänne-matkailun kehittäminen ja investointien tukeminen: nopeat ja hitaammat toimet elvytyksen välineenä.
5. Luodaan liikunnasta uusia palvelukokonaisuuksia vähän liikkuvien (kotiin jääneet) hyvinvoinnin ja terveyden lisäämiseksi.

5.2. Uuden kasvun avaimet

5.2.1. Teollisuuden toimintaympäristön kehittäminen

Lahden bio- ja kiertotalousklusteri toimii tulevaisuuden bio- ja kiertotalousratkaisujen suunnannäyttäjänä kotimaassa ja kansainvälisesti. Tavoitteellinen ja rohkea yhteistyö synnyttää uusia bio- ja kiertotalouden innovaatiota, teknologioita ja ekosysteemejä, joiden avulla edistetään uusiutuvien materiaalien käyttöä ja esimerkiksi hyödyntämättömien sivuvirtojen maksimointia osana teollisuuden prosesseja.

Bio- ja kiertotalousklusteri nivoo yhteen alueen yritykset eri sektoreilta, korkeakoulujen tutkimus- ja koulutusvahvuudet (LUT-yliopisto, Helsingin-yliopisto ja LAB-ammattikorkeakoulu), kaupungin konserniyhtiöt sekä julkiset organisaatiot. Kehittämällä Lahden seudun innovatiivisesta toimintaympäristöstä kansallisen yhteistyön ja kasvun pilottialusta rakennamme kansainvälisen tason huippuosaamista, edelläkävijäinnovaatioita, liiketoimintaa ja työtä koko Suomelle.

Päijät-Hämeessä on suuret puutuoteteollisuuden keskittymät mm. Heinolassa Vierumäellä (Versowood) ja Kärkölässä (Koskisen) ovat valmiita kasvattamaan sahaus- ja jalostustoimintaa Suomessa. Investoinnit tukevat vähähiilisyystavoitteita sekä viennin kehittämistä. Myös viljaklusteri on tehnyt ja tekemässä uusi investointeja, joissa viennillä on merkittävä osuus (Fazer Mylly 40 milj. euroa ksylitolitehdas). Esimerkiksi Koskisen Oy investointi uuteen sahalaitekseen voi vahvistaa alueen vientiä.

Lisäksi on lukuisa joukko Päijät-Hämeen yrityksiä, jotka ovat ilmaisseet halunsa kehittää digitaalisuutta, vähähiilisempää teknologiaa ja uutta työllisyyttä. Yritysten nimiä kohteita emme julkaise tässä vaiheessa.

Päijät-Hämeen suurimpia teollisia työnantajia ovat: Koskisen, Fazer (Fazer Mylly), Stora Enso, Isku, Wihuri (Wipak), Raute, Kemppi, Novart, Versowood, Peikko Group, Teknoware, Uponor, Oilon.

Teollisten yritysten investointitarpeita on tunnistettu yli 100 miljoonan euron edestä. Investoinnit tukevat vihreää siirtymää ja kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaamista.

Teollista toimintaa tukevia hankkeita:

- Vesiosaamisen ja sinisen biotalouden avoin R&D-alusta Lahteen LUT:n ja HY:n strategisena yhteistyönä (3,2 Me)
- Lahti Export HUB - viennin tuki ja vientiverkoston rakentaminen sekä innovaatiopalvelu yrityksille yhdessä korkeakoulujen kanssa Business Mill Lahti operaattorina (1,4 Me)
- Seudullinen bio- ja kiertotalousklusteri yhteistyössä LUT:n ja elinkeinoelämän kanssa
 - yhteisinfrastruktuurin rakentaminen (3,5 M€)
 - korkean osaamisen nopean toiminnan tutkimusohjelma, joka keskittyy liiketoiminnan uudistumiseen, (2,6 M€)
 - teollisuuskeskeisen R&D-mallin rakentaminen ja operointi tavoitteena kannustaa teollisen tutkimustoiminnan sijoittumista Lahteen (1,5 M€)
- Bio- ja kiertotalouden vahvistaminen Heinolassa (1,0 M€)
- Päijät-Hämeen kierrätyspuiston käynnistysvaihe (1,0 M€)
- Hiilineutraalin rakentamisen kansallinen kehityskeskus ja siihen liittyvän hiilineutraalin rakentamisen demoalueen synnyttäminen (2 M€)

5.2.2. Palvelusektorin uusi kasvu ja parempi laatu

- Heinolan työllisyysohjelma - uuden yhteistoimintamallin pilotointi (1,0 M€)
- Lahden työllisyyden kuntakokeilun tehostaminen - uudet avaukset (2,9 M€)
- Nuorten ja maahanmuuttajataustaisten työ- ja uravalmennuksen merkittävä lisääminen Päijät-Hämeessä (1,0 M€)
- Päijät-Hämeen hankintaohjelma (0,5 M€)
- Mikroyritysten kriisistä toipumisen edellytysten parantaminen mm. digivalmiuksien parantaminen, omistajavaihdokset, myynti ja markkinointi (0,7 M€)
- Uusi palvelusektori - tulevaisuuden palveluliiketoiminnan muotojen edistäminen mm. digipalveluyritykset, verkkokauppa, jakamispalvelut (0,9 M€)
- Alueen liikevaihdosta merkittävän osan tuovien, 10-50 henkeä työllistävien yritysten systemaattinen läpikäynti jalkatyöllä niissä piilevän kasvupotentiaalin löytämiseksi ja realisoimiseksi (0,7 M€)

5.2.3. Alueen kestävä saavutettavuutta kehitetään

Lahden matkakeskuksen liityntäpysäköinnin kehittämiseksi on suuri tarve. Kokonaisuuden kustannusarvio 12 miljoonaa euroa sisältäen pysäköintitalon sekä muita pysäköintitiloja. Investoinneissa korostuu vähähiilisyys edistäminen, sillä yli puolet matkoista tehdään pääkaupunkiseudulle edelleen omalla autolla.

Lahden ympäristöpääkaupunkiteeman hankkeiden jatkotyöstäminen eri rahoitusmuotoihin ja eri palveluympäristöihin 3 miljoonaa euroa.

Logististen edellytysten ja logistiikkainfran kehittäminen

- Lahti Logistics Hub -kehittämisen ja investointiohjelma: Lahden seudun kehittäminen kansallisena logistiikan ja logistiikkaintensiivisen teollisuuden hubina, joka vastaa tulevaisuuden logistiikan tarpeisiin (mm. raidelogistiikka, mahdollisimman vähäpäästöinen pyörälogistiikka)
 - Nostavan logistiikka- ja ratapiha-alueen toteuttaminen (käynnistys 1 M€)
 - Lahden seudun kierrätyspuiston toteuttaminen (käynnistys 1 M€)
 - Logistiikkahubin nykyisten alueiden palvelutason parantaminen vastaamaan tulevaisuuden logistiikkatarpeisiin (suunnittelu 0,1 M€)
 - Teollisuutta palvelevat liittymät mm. Koskisen Oy:n sahainvestointiin liittyvä tieliittymätarve maantiellä 295 Mäntsäläntie (0,3 M€)



Kuva: Pertti Klemola

- Lahti-Vesivehmaa -lentokentän kehittäminen sisältäen kiitoradan pidennyksen, toisen kiitotien, vesihuoltoratkaisuja, liittymien parantamisen (1-3 M€)
- Päijänteen vesistömatkailun kehittämiseen satamien ja väylien uusimiseen mm. Lehmonkärki (1 Me)

Valtatien 24 parantaminen koostuu paloista ja hankkeita on koottu alle. Valtatien 12 osalta keskeistä olisi saada yhteys sujuvaksi Tampere–Lahti–Kouvola väliltä. Parhailaan laaditaan tiesuunnitelmaa välillä Uusikylä–Tillola. Vuoden 2021 alussa valmistuvassa tiesuunnitelmassa valtatietä parannetaan osin nykyisellä linjauksella ja osin tie rakennetaan uuteen maastokäytävään mm. ohittaen Kausalan taajaman.

- vt 24 Holman liittymän pääsuunnan muutossuunnittelu, alustava kustannusarvio (x)
- vt 24 / mt 14119 Paimelantie / mt 14122 Ilmotuntie liittymän porrastaminen ja kevyen liikenteen alikulku (Hollola)
- vt 24 puuttuva jkp-tieosuus välillä Rajaharjuntie–Kylmänen, alustava kustannusarvio 500 000 € (Hollola)
- vt 24 Paimelan liittymän alikulku, alustava kustannusarvio 600 000 € (Hollola)
- vt 24 Hillilä–Syrjäntauksentie jkp-tie ja akk, alustava kustannusarvio 710 000 € (Asikkala)

Liikenneturvallisuus ja kevyen liikenteen väylät

- eritasoliittymän parantaminen ja uusi yhdystie vt 4 Tuuliharja–mt 140 5 milj. euroa (Orimattila)
- mt 140 Jokimaan kohdan jkp-tie ja alikulku, alustava kustannusarvio 785 000 € (Lahti)

- mt 140 Takkula–Heinlammi jkp-tie, alustava kustannusarvio 990 000 € (Lahti)
- mt 172 Vehkaojan jkp-tie, alustava kustannusarvio 500 000 € (Orimattila)



Kuva: Liikenneturva

5.2.4. Luonnosta ja matkailusta elvytystä

Päijät-Hämeessä on paljon kansallista ja kansainvälistä potentiaalia hyödyntämättä. Yksi keskeistä toimista on palveluinfran kehittäminen Päijänteen hyödyntämiseen ja vesistömatkailuun. Salpauselän jääkauden reunamuodostumat luovat poikkeavia kokemuksia luonnosta.

Päijänteen ja vesistöjen rannoilla on mahdollisuuksia uusille investoinneille mm. Asikkalassa, Heinolassa, Hollolassa, Iitissä, Lahdessa, Padasjoella ja Sysmässä. Padasjoella on suunnitelma Aarnin luonto- ja lomakeskuksesta. Suurin hankeista on yli 100 miljoonan euron Ranta-Kartanon viihde- ja hyvinvointikeskus Lahdessa. Kaikkiaan yritysvetoisia matkailun investointitarpeita on tunnistettu lähes 200 miljoonan euron verran.

Kotimaan matkailu kasvuun:

- Kotimaan matkailusta Päijät-Hämeen matkailupalveluista kiinnostuneiden uusien matkailijasegmenttien löytäminen, palveluiden muotoilu uusille segmenteille digitaalisesti, kysynnän luominen ja tunnettuuden sekä vetovoiman lisääminen toimialan elvyttämiseksi. Palvelut myöhemmin hyödynnettävissä kansainvälisille markkinoille (1,0 M€)
 - Luonto - Salpauselkä Geopark, reitistöt
 - Vesistö - Päijänne- reitistöt ja palvelut
- Lakeland ylimaakunnallisten palveluiden kehittäminen (2,5 M€)
- Päijänteen kansallispuiston kehittäminen (1,4 M€)
- Päijänteen ja matkailun kehitysohjelma (0,9 M€)
- Rankimman rakennemuutoksen läpikäyneen kokous- ja kongressimatkailun uuden ekosysteemin luominen mm. digiteknikkayritykset, tv-tuotantolaitokset, uuden osaamisen pilotointi ja uuden kokous- ja kongressimaailman tunnettuuden lisääminen ja myynninedistäminen (1 M€)



Kuva: Iida Hollmen, Päijänne-Ilves, Padasjoki

5.2.5. Liikunnasta ja urheilusta elinvoimaa (Lahti Sports Hub -kokonaisuus)

Lahti on yksi maailman johtavista talviurheiluosaamisen keskittymistä. Alueella on vahva yritysperusteinen urheiluvälinevalmistuksessa, urheilupaikkarakentamisessa, tapahtumatuotannossa ja valmennuksessa. Lahden seudulla sijaitsevat testausfasilitteetit mahdollistavat kansainvälisten toimijoiden harjoittelu- ja testaustoiminnan (kaksi Olympic Training Centeriä, Paralympic Training Center, KymiRing). Kokonaisuus tuoteistetaan kansainvälisen tason tutkimus- ja testialustaksi. Lahti vahvistaa rooliaan urheiluosaamisen ja yritysliiketoimintien konsortioitten viennin edistämiseksi ja tuoteistuksessa erityisesti Aasian markkinoille.



Kuva: IRONMAN Finland, Visit Lahti -kuvapankki

Urheilu- ja liikuntamatkailun kysyntä on kansallisesti ja kansainvälisesti voimakkaassa kasvussa. Urheilumatkailu on yksi Business Finland/Visit Finlandin strategisista linjauksista, jossa Lahti toimii edelläkävijänä. Lahti koordinoi kansallisesti viiden Suomen kansainvälisen suurtahtumakaupungin (Helsinki, Tampere, Turku, Jyväskylä ja Lahti) verkostoa. Mukana kaupunkiverkostossa ovat myös Suomen urheiluopistosäätiö sekä urheiluopistoyhdistys.

Kansallisen urheilukaupunkiverkoston koordinaattorin roolissa Lahden seudulla on mahdollisuus saavuttaa entistä vahvempaa tunnettua urheiluosaamisensa ansiosta. Vahvaa taustaa antavat myös seudulla sijaitsevat Olympiakomitean hyväksymät urheiluopistot Vierumäki ja Pajulahti. Kansainvälisten suurtahtumat ja niiden hakuprosessit ovat merkittävä osa Lahti Sports Hub ja urheilumatkailua.

Lahden seudun urheilun ekosysteemiin kuuluu laaja joukko urheiluinfra tarjoavia kohteita; Hollolan Messilä, Iitin KymiRingin radan ympärivuotinen hyödyntäminen, Vierumäki, Pajulahti sekä Lahden urheilukeskus sekä Salpausselkä Geoparkin tarjoamat reitit. Tällä kattauksella urheilumatkailun kautta on mahdollisuus saada merkittävästi matkailutulon kasvua.

Ekosysteemikokonaisuutta kehitetään Lahti Sports Center -investointiohjelmalla:

Salpausselkä, Lahden Urheilukeskus, Kisapuisto sekä uusi Ranta-Kartanon alue muodostavat ainutlaatuisen urheilun, liikunnan ja hyvinvoinnin infrastruktuurin. Tavoitteena on kansainvälisesti vetovoimainen keskittymä urheilutapahtumille sekä urheiluun, liikuntaan ja hyvinvointiin liittyvälle yritys-toiminnalle ja matkailulle:

- Lahden urheilukeskus/kansallinen talviurheilun keskus uudistus suunniteltu (1,0 M€)
- Lahden Ranta-Kartanon Olympiatason vesiurheilukeskus ja hotelli (120 M€)

- Hiilineutraali stadion Kisapuistoon (15,0 M€)
- Urheilumatkailun kansallinen suurtaapahtumahanke (0,5 M€)
- Sports Hub Finland - Urheiluviennin ja liiketoiminnan kansallinen veturi (1,5 M€)
 - Kansainvälisen tason tutkimus- ja testausalustan toteuttaminen
 - SMASH Lahti -konseptin kehittäminen kansainväliseksi urheilun startup-alustaksi, joka toimii erityisesti Aasian ja Pohjois-Euroopan välisenä urheiluliiketoiminnan ja urheiluteknologian kasvuyritysten ja TKI-toiminnan kanavana
 - Kansainvälisen urheiluviennin edistäminen kansallisessa yhteistyössä, ml. sustainable winter sports solutions
- Kymiringin kestävän ja turvallisen ajoharjoittelun testiympäristön toteuttaminen (3 M€)

5.2.6. Työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen

Maakunnan toisen asteen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tulee vastata entistä osuvammin ja joustavammin elinkeinoelämän tarpeisiin. Monet hyvät käytännöt tarvitsevat kriisissä lisärahoitusta, jotta ne tulevat täysimittaisesti käyttöön.

Päijät-Hämeessä on runsaasti perheitä tai asukkaita, jotka tarvitsevat yksilö- ja perhekohtaista, intensiivistä ja monialaista kuntouttavaa koulutusta, työskentelyä tai yksilöohjausta, joka voi tapahtua yksilö- ja ryhmämuotoisena, fyysisesti ja diginä.

- Korkeakoulupaikkojen aloitusmäärien lisääminen (3,0 M€)
- Koulutus- ja työelämäpalvelujen kehittäminen ja sähköisten palvelujen hyödyntäminen palvelumuotoilun avulla (1,0 M€)
- Olemassa olevien hyvien käytäntöjen resursointi (1,0 M€)

- Kärjistyneen työttömyystilanteen helpottamiseen tähtäävät toimenpiteet (Heinola 1,0 M€ ja Lahti 2,9 M€)
- Yhdyspintatyön kehittäminen kuntien ja muiden palvelutuottajien välillä (lasten ja perheiden palvelut, työllisyydenhoito, asumisen ratkaisut, maahanmuuttajien kotouttaminen, ehkäisevä päihdetyö) (2,0 M€)
- Yksilökeskeisen osallisuuspolun rakentaminen kaikista vaikeimmassa työmarkkina-asemassa oleville ja syrjäytyneille (1,0 M€)
- Nuorten ja maahanmuuttajataustaisten työ- ja uravalmennuksen merkittävä lisääminen Päijät-Hämeessä (1,0 M€)

5.3. Sopimus pohjaisen aluekehittämisen toimenpiteet

Sopimus pohjaisia aluekehittämisen toimenpiteitä Päijät-Hämeessä ovat ekosysteemisopimus sekä Lahden kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus.

Ekosysteemisopimuksilla kehitetään innovaatiotoiminnan ekosysteemejä eli tiiviitä yhteistoimintaverkostoja, vahvistetaan osaamiskärkiä sekä lisätään TKI-toiminnan vaikuttavuutta yliopistokaupungeissa. Lahden ekosysteemisopimus tulee keskittymään kaupunkien hiilineutraali kiertotalouden kehittämiseen ja Sports Business Hub Finland -teemoihin. Tavoitteena on hiilineutraalin rakentamisen kehittämiskeskustoiminnan kasvattaminen osaksi innovaatioverkostoa, älykäs kiertotalousekosysteemi, bio- ja kiertotalousliiketoiminnan kehittäminen. Suomelaista urheilu-, liikunta-, matkailu- ja suurtaapahtumien ekosysteemiä kehitetään kotimaisen kasvun ja viennin tueksi. Ekosysteemisopimukset rahoitetaan ainakin osin Euroopan unionin rakennerahastovaroista. Tämä tarkoittaa, että Päijät-Hämeen saantoon tulee kohdistua merkittävä lisäys, jotta sopimusmenettelyä pystytään ylipäättään Päijät-Hämeessä toteuttamaan.

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (MAL-sopimus) nostaa esiin Lahden kaupunkiseudun seitsemän kunnan, Päijät-Hämeen liiton ja valtion yhteiseen tahtotilaan seudun maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen kehittämisestä. Lahden kaupunkiseutu tuo lisäarvoa sopimusmenettelyyn edelläkävijänä kansallisesti ja kansainvälisesti hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamisessa, josta Lahden kaupungin valinta Euroopan ympäristöpääkaupungiksi vuodelle 2021 on osoitus. MAL-sopimuksen tavoitteena on rakennetun infran ja liikenneverkkojen energiatehokas hyödyntäminen ja kestävä yhdyksuntarakenteen kehittäminen. Sopimusluonnos sisältää suuren joukon toimenpiteitä ja hanke-esityksiä keskittyen alla oleviin teemoihin:

- kestävä alue- ja yhdyskuntarakenne, mm. rakennemallityö
- kävely ja pyöräily, mm. väyläpuutteiden tunnistaminen ja priorisointi
- joukkoliikenne, mm. nopeat linja-autoliikenteen runkolinjat keskustajamiin kunnissa
- liikkumisen uudet palvelut, mm. haja-asutukseen soveltuvat pilotit joukkoliikenteelle
- liikenneturvallisuus, mm. investoinnit liikenneturvallisuuteen tie- ja rataverkossa
- asuntotuotanto, mm. asuntostrategia ja kuntakohtaiset asunto- ja maapoliittiset ohjelmat
- asuntokannan uudistaminen ja korjaaminen, mm. täydennysrakentaminen ja lisäkerrokset
- bio- ja kiertotalouden toimintaedellytysten parantaminen, mm. kierrätyspuisto
- elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantaminen, mm. Kehätien uusien yritysalueiden kunnallistekniikka
- matkailun kehittäminen, mm. Salpausselkä Geoparkin UNESCO Global ohjelma- ja kohdekehittäminen
- maakunnan kansainvälisten yhteyksien parantaminen, mm. lentoradan mahdollistaminen Suomirata-hankeyhtiön avulla

Uusia MAL-sopimuksia on kohdeltava samanarvoisina ja niille on annettava sama merkittävä rooli alueiden kehittämisen välineinä kuin aiemmin tehdyille sopimuksille: Uusiin MAL-sopimukseen on panostettava samassa suhteessa ja samoilla periaatteilla kuin jo sopimuksen piirissä olevilla kaupunkiseuduilla. Sopimuksissa tulee olla sitovasti määriteltyinä infratuki, joukkoliikenteen tuki, pienet kustannustehokkaat liikennehankkeet, kävelyn ja pyöräilyn hankkeet sekä asuntotuotannon käynnistämisavustukset.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että sopimusmenettelyä laajennetaan aiempien sopimukseen lisäksi uusille seuduille ja ”valtio vastaavasti lisää osallistumistaan”. MAL-sopimusneuvottelut ovat käynnissä, mutta uusille seuduille on tässä vaiheessa viestitty, että niiden sopimuksen sisältö olisi suppeampi kuin neljän aiemman MAL-sopimuksen sisältö. Ministeriöiden ensi vuoden talousarvioesityksissä ei myöskään ole määräraharauksia uusille MAL-seuduille. Tämä viesti neuvotteluiden alussa ei vastaa hallitusohjelman kirjausta.

5.4. Vuodet 2022–2025

Maakunnan pidemmän aikavälin strategiset painopisteet vuosille 2022–2025 määritellään syksyllä 2020 käynnistyvässä maakuntastrategiatyössä. Sen ennakointiosuutta laaditaan syyskauden 2020 aikana ja sisältöjä vuoden 2021 aikana. Tuolloin koronasta johtuvien uusien ratkaisupolkujen ja valintojen tilannetieto on pidemmällä. Jo nyt tunnetaan toimia, joita on joka tapauksessa edistettävä.

- kasvanut työttömyys vaatii pidempiaikaista jatkotyötä, työttömyysputkia on katkaistava
- korkeakoulutuksen aloituspaikkamääriä on kasvatettava sekä kandidaatti- että maisteritasolla
- kansainvälisyyden nopeaa palautumista tulee elvyttää heti koronatilanteen salliessa

- kansainvälisyyttä, yliopistojen ja ammattikorkeakoulun TKI-toimintaa on kytkettävä tiiviimmin elinkeinoelämän ja innovaatiotoiminnan kasvuvormiksi
- vt 12 Lahti–Kouvola yhteysvälin kehittäminen, Uusikylä-Tillola. Vuoden 2021 alussa valmistuu tiesuunnitelma, jonka perusteella toteuttamisvalmiutta lähdetään edistämään.
- vt 24 Lahti-Asikkala-Padasjoki, kehittämissuunnitelman toimenpiteiden tarkentaminen ja aikataulut
- Suomirata/lentorata ja radanvarren kehittäminen: matkakeskuksen liityntäpysäköinti
- duoraitiotien suunnittelun käynnistyminen Orimattila–Lahti–Vierumäki–Heinola



Kuva: Lassi Häkkinen, Visit Lahti -kuvapankki

6. Loppukaneetti

Päijät-Hämettä tulee kehittää yhdessä EU:n, kansallisten ja maakunnallisten tavoitteiden mukaisesti. Monella mittarilla kuvattuna korona on vaikuttanut merkittävästi alueen elinvoimaan. Alueen elinvoimaa on kriisin lisäksi vuosittain heikentänyt vastaavia alueita pienempi tukipolitiikka ja valtion työpaikkojen vähäisyys. Muutostilanteessa alueen elinkeinoelämä on joutunut hankalaan tilanteeseen, kun matkailu-, tapahtumat ja majoituspalvelut eivät vedä. Palveluala toipuu hitaasti. Teollisuuden ja vientiteollisuuden ongelmat ovat osin vasta syntyneissä, mutta jo yksi suuri yrityksen lopettaminen on realisoitunut. Tukipolitiikkaa pitäisi nyt tehdä rohkeasti. Päijät-Hämeen kanalta erityisen tärkeää on, että pk-sektoria suuremmille yrityksille saadaan tukirahoitusta investointeihin ja kehittämiseen.

Päijät-Hämeen tavoitteena on saada muutostilanteessa etenkin teollisuuden ja palveluiden kestävästi kehittämiseen EU:n ja valtion elpymisrahoitusta. Palveluiden kehittäminen tukee alueen liikunta- ja matkailutavoitteita myös osaamisen ja elinkeinopolitiikan kannalta.

Päijät-Hämeen kunnianhimoinen tavoite on saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä ja Lahden kaupungilla jo vuonna 2025, mikä tarkoittaa kasvihuonekaasupäästöjen vähennystä 80 prosentista vuodesta 2007 ja hiilensidonnan lisäämistä. Vuosi 2020 on tuonut koronavuoteen myötä monia muutoksia, mutta globaali kestävyyskriisi ja ilmastotyön kiireellisyys eivät ole kadonneet vaan päinvastoin korostuvat edelleen tulevissa kehittämistoimissa.

Päijät-Häme on tulevaisuudessa entistä paremmin ja turvallisesti saavutettavissa maakuntalaisille ja vierailijoille. Tulevaisuuden Päijät-Hämeessä on edelleen hyvä asua, opiskella ja tehdä työtä.



PÄIJÄT-HÄMEEN LIITTO



Hämeenkatu 9, PL 50
FIN-15111 LAHTI



etunimi.sukunimi@paijat-hame.fi
www.paijat-hame.fi • @phliitto